

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Tehtyjä toimenpiteitä:

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto on edistänyt nopean kiinteän laajakaistan rakentamista ja sähköisten palvelujen käyttöä jo vuodesta 2009 alkaen useilla eri hankkeilla.

Kaista Pohjois-Karjalaan -hanke (päättynyt)

Vuonna 2009 Kaista Pohjois-Karjalaan hankkeella tehtiin yhdessä kuntien kanssa koko maakunnan kattava kustannusarvio kiinteän laajakaistan rakentamisen alustavista kustannuksista Viestintäviraston ohjeen mukaisesti, jotta valtioneuvosto voi allokoida laajakaistarakentamisen tukea maakuntiin. Myös Suomen ensimmäiseen laajakaistarakentamisen pilottihankkeeseen maakuntaliitto valitsi toteuttajaksi Telekarelia Oy:n. Tarjouskilpailuun ilmoittautui kolme tarjoajaa, joista kaksi jätti tarjouksen: TeliaSonera Oyj ja Telekarelia Oy (TKH Finland Oy ilmoitti, ettei jätä tarjousta). Pilottihankkeen rakentaminen käynnistyi vuonna 2009. Lieksa-Nurmes pilottihankkeen kustannusarvio oli 1.249.800 euroa, josta kuntien osuus oli yhteensä enintään 416.600 euroa.

Kaista kaikille -hanke www.pohjois-karjala.fi/laajakaista (käynnissä)

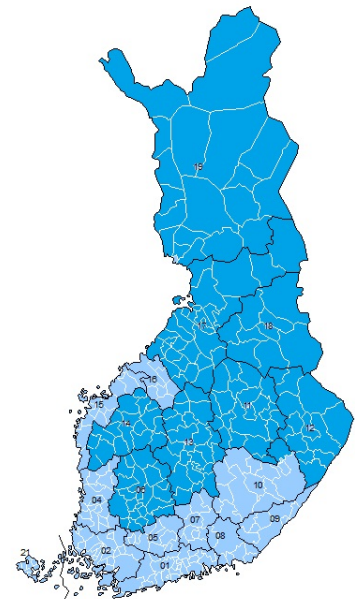
Vuonna 2010 Pohjois-Karjalan maakuntaliitto aloitti viiden maakunnan (Kainuu, Lappi, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa ja Pohjois-Savo) yhteisen Laajakaista kaikille Itä- ja Pohjois-Suomessa hankkeen toteuttamisen.

Hanke on vuosien myötä laajentunut, Kaista kaikille hanke jatkuu tällä hetkellä vuoden 2022 loppuun. Kaista kaikille hankkeessa on nyt mukana kahdeksan maakuntaa (Etelä-Pohjanmaa, Kainuu, Keski-Suomi, Lappi, Pirkanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa ja Pohjois-Savo). Hankkeessa koordinoidaan laajakaistatukilaissa maakuntien määrättyjen tehtävien hoitaminen eli kukin maakuntaliitto valitsee tuensaajan rakentamishankkeille.

Tähän mennessä on jo saatu tarjoukset ja maakunnat ovat valinneet toteuttajan yli 300 miljoonan euron hankkeiden toteutukseen.

Kunnat tekevät sitten lopullisen päätöksen siitä, mitkä hankkeet lähtevät toteutumaan päättäessään omasta rahoituksestaan. Osa

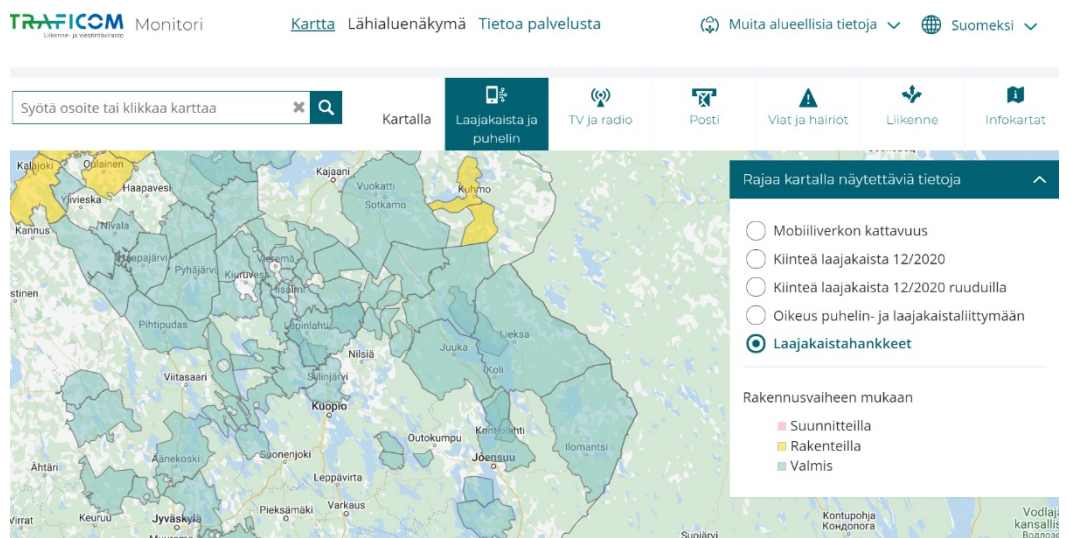
hankealueista on kilpailutettu jo uudelleenkin, jos kunta ei ole myöntänyt tukeaan ensimmäisellä kerralla saadun hanke-ehdotuksen perusteella tai jo valittu toteuttaja on vetäytynyt hankkeen toteutuksesta. Useita tarjouskiirroksia on myös ollut, ettei ole saatu yhtään tarjousta toteutuksesta. Pohjois-Karjalassa maakuntaliitto on valinnut toteuttajan mm. Ilomantsin, Liperin, Kontiolahden, Juuan, Nurmeksen, Lieksan, Valtimon, Outokummun laajakaistahankkeisiin. Osa hankkeista on ollut koko kunnan kattava ja osa vain osa-alueen kattava. Rahoitus tähän koordinaatiohankkeeseen on tullut mukana olevien liitojen varoista.

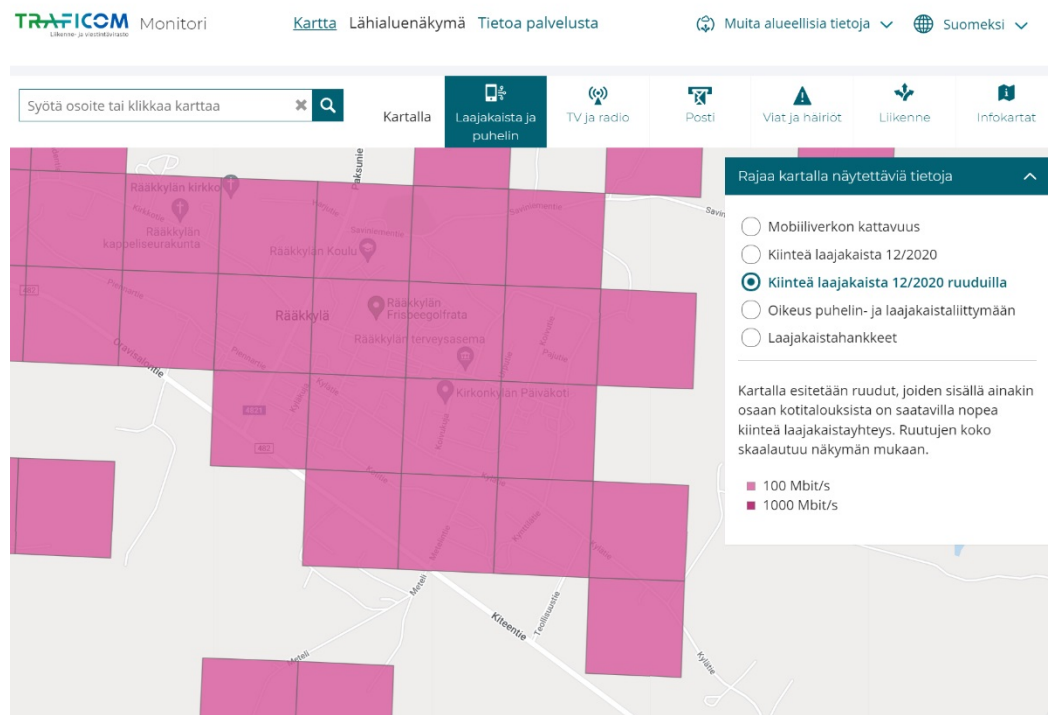
Traficomin MONITORI-palvelu <https://eservices.traficom.fi/monitori/area>

Monitori-palvelu on paikkatietoon pohjautuva palvelu, josta löytyy koottua tietoa muun muassa henkilöautojen ja ajokorttien lukumääristä, laajakaistan saatavuudesta, radiokanavien kuuluvuudesta, antenni-tv:n näkyvyydestä sekä postipisteiden sijainnista. Palvelu on jaettu kahteen näkymään; karttanäkymässä tietoja voi tarkastella alueellisesti Suomen kartalla ja lähialuenäkymässä valitun osoitteen perusteella. Palvelu on täysin ilmainen selaimessa toimiva palvelu, johon ei tarvitse kirjautua tai rekisteröityä. Monitori-palvelussa näytettävät tiedot perustuvat Traficomin rekistereissä oleviin sekä ohjaus- ja valvontatyössä saatuihin julkisiin tietoihin.

Monitoripalvelusta näkee kartalla toteutetut laajakaistahankkeet ja kuka ne on toteuttanut.

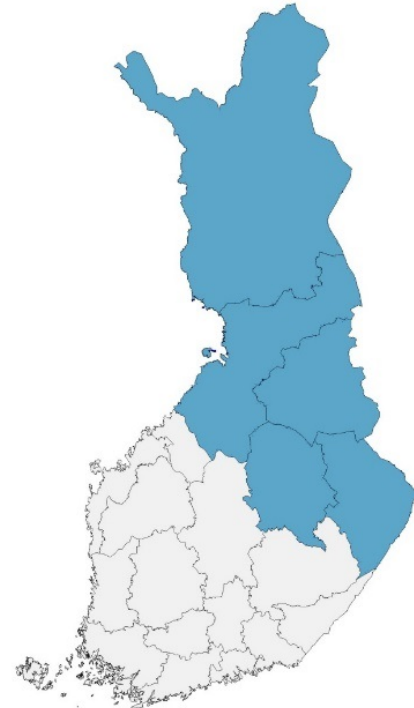
Monitoripalvelusta voi tarkastella myös kiinteän laajakaistan saatavuutta ruuduilla. Zoomaamalla lähemmäksi pääsee tarkempaan näkymään.

Sadan megan Itä- ja Pohjois-Suomi hanke (päättynyt)

Vuosina 2011–2015 Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteutti Sadan megan Itä- ja Pohjois-Suomi hanketta yhdessä Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan liittojen kanssa. Rahoitus oli maaseuturahastosta. Pohjois-Savossa oli erillisrahoitettu Kaista Savoon -hanke, jonka kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä. Hankkeen päätavoitteena oli edistää nopeiden 100 Mb/s -yhteyksien aikaansaamista haja-asutusalueille hankkeeseen mukaan lähteivissä maakunnissa Lapissa, Kainuussa, Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjois-Savossa ja tukea tällä tavoin palveluiden saatavuutta, etätyömahdollisuuksia sekä elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä haja-asutusalueilla.

Hankkeella aktivoitiin kuntia edistämään laajakaistarakentamista ja myös useita kuntayhtiöitä tai osuuskuntia perustettiin kuntiin hankkeen myötävaikutuksella, jos ei jo olemassa olevia operaattoreita alueet kiinnostaneet. Hankkeella aktivoitiin kuntalaisia hankkimaan liittymiä rakennettavista verkoista ja jaettiin tietoa nopean laajakaistan eduista. Sadan megan Itä- ja Pohjois-Suomi-hankkeen aikana siihen osallistuneissa viidessä maakunnassa valokuituyhteyksiä on rakennettu tai niitä on rakenteilla yhteensä 63 kunnan alueella. Kaiken kaikkiaan laajakaistarakentamiseen on hankkeen myötävaikutuksella ja kuntien omalla aktiivisuudella saatu merkittävä muutos.

Viiden maakunnan alueella osin hankkeen myötävaikutuksella on noin 20 000 maaseudun asukasta saanut huippunopean laajakaistan jo käyttöönsä. Sadan megan Itä- ja Pohjois-Suomi-hankkeen aikana käynnistettiin maakuntien alueelle arviolta 300 miljoonan euron investoinnit, mikä on valtakunnallisestikin tarkasteltuna merkittävä panostus. Sillä saatiin tuhansia kilometrejä tulevaisuuden sukupolven verkkoa ja ennen kaikkea elinvoimaa, työtä, toimeentuloa alueille ja mikä tärkeintä – osalle maaseudun yrityksistä ja asukkaista tietoliikenneyhteydet, jotka turvaavat elämisen ja yrittämisen mahdollisuudet myös pitkälle tulevaisuuteen.

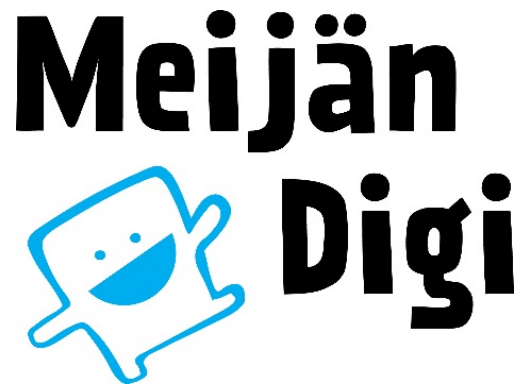
Viiden maakunnan alueelle on laajakaistahankkeiden toteuttamista varten perustettu jo yhteensä 15 uutta yritystä ja jokainen niistä työllistää useita henkilöitä. Työllisyysvaikutukset ovat olleet merkittäviä myös rakentamishankkeissa mukana olleille, kilpailutetuille yhteistyökumppaneille. Mukana on ollut useiden eri alojen yrityksiä, kuten esimerkiksi maansiirtourakoitsijoita, suunnittelijoita, teletekniikan ja laadunvalvonnan ammattilaisia sekä kaapeli- ja materiaalityöntekijöitä. Myös useita kyläverkkohankkeita on syntynyt. Hankkeen tarkoituksena oli löytää malli laajakaistan rakentamiseksi haja-asutusalueille paikallisen väestön tuen ja aktiivisuuden avulla. Tässä tavoitteessa on onnistuttu hyvin, mutta hyvään vauhtiin päässyttä työtä on jatkettava myös tulevaisuudessa. Hankkeen toteutustapa ylimaakunnallisena monen toteuttajan hankkeena oli hyvin onnistunut ja kustannustehokas.

Kaista käyttöön hanke (päättynyt)

Vuosina 2016–2020 Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteutti Kaista käyttöön hanketta Pohjois-Karjalassa yhdessä Maaseudun sivistysliiton Pohjois-Karjalan aluejärjestön ja Pohjois-Karjalan Tietotekniikkakeskus nyk. MEITAn kanssa. Kaista käyttöön Pohjois-Karjalassa-hanke edisti sähköisten palveluiden kehitystä ja käyttöönottoa, tuki valtakunnallisen Laajakaista kaikille -hankkeen toteutumista ja jatkoa sekä lisäsi huippunopeiden tietoliikenneyhteyksien rakentamista ja käyttöönottoa haja-asutusalueilla. Hanke teki tiedotus- ja koordinointityötä eri toimialojen sähköisten palveluiden kehittäjien sekä laajakaistayhteyksien rakentajien kanssa. Hankkeen tuloksena sähköisten palveluiden kehitystyön päällekkäisyys väheni, kunnille voitiin tarjota keskitettyä palvelukehittämisen asiantuntija-apua, tiedotettiin ja avustettiin julkisen tuen haussa sekä lisättiin asukkaiden tietoisuutta sähköisistä palveluista sekä laajakaistayhteyksistä ja niiden hankinnasta. Rahoitus oli maaseuturahastosta. Hankkeen myötävaikutuksella otettiin Pohjois-Karjalassa esimerkiksi käyttöön uusia sähköisiä palveluja 154 kpl (Miunpalvelut.fi palveluportaali). Hankkeen myötävaikutuksella myös markkinaehtoista laajakaistan rakentamista tapahtui mm. Kontiolahden keskustassa, Lehmossa, Ylämyllyllä ja Joensuussa Reijolassa. Hanke oli myös liksenvaara-Ketunpesät ja Heinävaaran kyläverkkohankkeiden tukena. Useita kyliä aktivoitiin laajakaistahankkeisiin, mutta haasteena oli toteuttajatahon löytäminen, joka investoisi ja tukien saamisen haasteet suunniteltuihin hankkeisiin.

Meijän Digi -hanke (käynnissä)

Vuonna 2021 (-2023) Pohjois-Karjalan maakuntaliitto aloitti Meijän Digi hankkeen toteutuksen yhdessä Maaseudun sivistysliiton Pohjois-Karjalan aluejärjestön, MEITAn ja Siun soten kanssa. Meijän Digi -hanke opastaa käyttäjiä sähköisten palveluiden käytössä ja edistää sähköisten palveluiden käyttöä sekä kehitystä. Hanke edistää myös huippunopeiden tietoliikenneyhteyksien rakentamista ja käyttöönottoa maaseudulla. Hankkeen tavoitteena on viedä digitukea sinne, missä ihmiset asuvat ja hakea keinoja etätuen toteuttamiseen. Yhtenä keinona digituen antamiseksi kokeillaan digibussitoimintaa maaseudulle. Tavoitteena on myös kehittää digituen toimintamallia asiakasnäkökulmasta sosiaali- ja terveystyöpalveluihin koko maakunnassa Heinävesi mukaan lukien ja kehittää kotiin vietävän digituen mallia yhteistyössä ikäihmisten palvelujen toimijoiden kanssa. Rahoitus maaseuturahastosta.

Meijän Digi hankkeessa Digibussi on kiertänyt Pohjois-Karjalassa syksyllä 2021 kertomassa sähköisten palveluiden hyödyistä ja opastanut niiden käyttöön. Hanke on myös edistänyt kiinteän laajakaistan rakentamista Pohjois-Karjalassa sekä markkinaehtoista että tuella rakennettavaa. Outokummussa tehdään parhaillaan tiivistä yhteistyötä Karelnet Oy:n kanssa kiinteän laajakaistan hyötyjen markkinoinnissa.

Hanke on myös tukenut uusien kyläverkkohankkeiden käynnistymistä, Liperin Käsämässä Fibernet Finland Oy on saanut maaseuturahaston elvytysvarojen tuen kyläverkkohankkeelle ja Kontiolahden Jakokoskella Jakokosken Valokuitu osk on myös saanut tuen. Nämä ovat ainoat Pohjois-Karjalassa maaseuturahaston 16 m€ elvytysvaroista saaneet hankkeet. Uusia kyläverkkohankkeisiin on mahdollista saada maaseuturahaston tukea vuonna 2023 uuden ohjelmakauden käynnistyttyä.

Hanke edistää myös markkinaehtoista rakentamista. Parhaillaan on usean eri toimijan kiinnostuksen kartoitus käynnissä useissa kuntataajamissa kuten mm. Hammaslahdessa, Enossa, Uimaharjussa, Liperissä, Tohmajärvellä.

Hankkeen myötävaikutuksella miunpalvelut.fi palveluportaaliin on otettu 24 uutta sähköistä palvelua käyttöön vuonna 2021.

Kaista Karjalaan hanke (päättynyt)

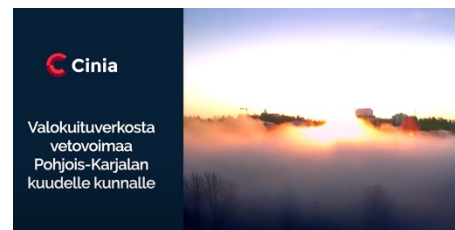
Vuonna 2021 Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteutti Kaista Karjalaan hankkeen kuntien toivomuksesta maaseuturahaston tuella. Kaista Karjalaan -hanke selvitti Heinäveden, Kiteen, Liperin, Outokummun, Polvijärven ja Tohmajärven alueiden nopeiden tietoliikenneverkkojen nykytilan ja kehitystarpeet. Kyseisissä kunnissa nopeiden kiinteiden tietoliikenneyhteyksien saatavuus on Traficomien tilastojen mukaan huomattavasti alhaisempi kuin Pohjois-Karjalan nopeiden kiinteiden tietoliikenneyhteyksien keskimääräinen saatavuus on muissa kunnissa.

Jokainen kunta sai oman kuntansa valokuituverkon toteutettavuusanalyysin, jonka pohjalta kunnat voivat halutessaan edetä. Outokummussa asia on edennyt selvityksen pisimmälle, Outokumpuun on perustettu uusi yhtiö Karelnet Oy, joka selvittää kuntalaisten kiinnostusta valokuituliittymiin ja tulee sitten rakentamaan koko kunnan kattavan valokuituverkon Outokumpuun. Todennäköisesti yhtiö tulee hakemaan julkista tukea verkon rakentamiseen. Myös keskustelu markkinaehtoisesta rakentamisesta on virinnyt monen kunnan kanssa, useampi eri toimija on ilmaissut kiinnostuksen laajentaa toimintaansa Pohjois-Karjalassa kuntien taajamiin ja jopa joillekin maaseutumaisille alueille. Haasteena on kuitenkin laajat harvaanasutut maaseutualueet, joille ei markkinaehtoisesti kannata valokuituverkkoja rakentaa. Näillä alueilla erilaiset julkiset tuet ovat ensiarvoisen tärkeitä sen lisäksi, että asukkaat ovat itse aktiivisia.

Maakuntaliitto toimi hankkeessa kuntien yhteistyökumppanina ja osallistui myös selvitystyön kommentointiin ja kuntien kanssa järjestettyihin seurantapalavereihin. Cinia järjesti jokaiselle kunnalle selvitystyön lopputulosten esittelyn. Esittelyitä oli mm. kunnanhallitukselle, johtoryhmälle ja myös valtuustolle joko valtuuston kokouksen asiana tai valtuustoseminaarissa.

Yhteistyössä maakuntaliiton hallinnoiman Meijän Digi hankkeen kanssa järjestettiin loppuseminaari Tohmajärvellä 1.12.2021.

Cinia teki myös videon, jossa haastateltiin maakuntajohtaja Markus Hirvosta ja Kiteen kaupunginjohtaja Pekka Hirvosta kiinteän laajakaistan merkityksestä ja selvityshankkeen hyödyistä. Video löytyy <https://www.youtube.com/watch?v=U39KMZdKirc>

Digituki Pohjois-Karjalassa hanke (päättynyt)

Vuosina 2018–2021 Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteutti Digituki Pohjois-Karjalassa hankkeen yhdessä Joensuun kaupungin, Maaseudun sivistysliiton Pohjois-Karjalan aluejärjestön (osan aikaa mukana), Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen (osan aikaa mukana) ja Siun soten kanssa.

Hankkeella käynnistettiin digituen alueellisen verkoston toiminta, kehitettiin viestintää digituesta ja vahvistettiin alueen digituen toimijoiden yhteistyötä sekä lisättiin maakunnan asukkaiden tietoutta digituesta. Hankkeessa pyrittiin lisäämään paikallista digitukea ja saamaan kunnat aktiivisemmin mukaan kehittämistyöhön. Siun sotessa luotiin digimentoriverkosto ja laajennettiin sitä. Hankkeella luotiin digimentoritoiminnalle malli, joka ohjaa digimentoreiden toimintaa. Toimintamallilla varmistetaan, että digimentorointi on suunnitelmallista toimintaa, jonka tavoitteena on kasvattaa Siun soten henkilöstön tietoisuutta ja osaamista digitaalisista sotepalveluista. Hankkeella muodostettiin ajantasainen tilannekuva digituen tarjonnasta ja tarpeesta sekä tehtiin vahvaa viestintää digituesta ja digitaitojen merkityksestä.

Digitaidot ovat uusi kansalaistaito. Digitaidoille on tarvetta, kun palvelut, tieto, asioiden hoitaminen ja viihde ovat siirtyneet pitkälti digitaalisiksi. Digitaidot tarkoittavat kykyä käyttää digitaalisia laitteita ja palveluita sekä ymmärtää niiden taustalla olevaa toimintalogiikkaa. Myös ongelmanratkaisutaidot ja kyky löytää tietoa lasketaan digitaidoiksi. Koska lähes kaikki on nykyään digitaalista, on erittäin tärkeää huolehtia digitaitojen elinikäisestä oppimisesta ja siitä, että kaikilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet käyttää digitaalisia palveluita. Hanke tuki osaltaan toimintavarmojen tietoliikenneyhteyksien kysyntää ja käyttöä, ilman nykypäivän digitaitoja ja osaamista ei yhteyksille osata nähdä tarvetta.

Pohjois-Karjalan digitukiverkosto on kokoontunut säännöllisesti hankkeen päätyttyäkin. Hankkeen rahoitus oli valtiovarainministeriöltä.

Kiinteä laajakaista ja erilaiset tuet rakentamiseen

Kiinteän Download ≥ 100 Mbit/s laajakaistan saatavuus Pohjois-Karjalassa 31.12.2020 prosentteina kotitalouksista.

Kunnat	Download ≥ 100 Mbit/s	Kunnan maksuosuus lain 1262/2020 mukaisissa uusissa tuella rakennettavissa hankkeissa
Heinävesi	0 %	22 %
Ilomantsi	77 %	8 %
Joensuu	73 %	33 %
Juuka	47 %	33 %
Kitee	4 %	33 %
Kontiolahti	45 %	33 %
Lieksa	50 %	33 %
Liperi	29 %	22 %
Nurmes	70 %	33 %
Outokumpu	22 %	33 %
Polvijärvi	5 %	33 %
Rääkkylä	100 %	8 %
Tohmajärvi	0 %	8 %
Pohjois-Karjalan maakunta	56 %	

Laissa kiinteän laajakaistan rakentamisen tuesta (1262/2020) edellytetään kuntien osallistuvan hankkeiden rahoitukseen 8/22/33% osuudella. Valtiontuen edellytyksenä on kunnan sitoutuminen hankkeen rahoitukseen valtioneuvoston asetuksen (203/2021) mukaisella kunnan maksuosuudella. Lisätietoa <https://www.traficom.fi/fi/viestinta/viestintaverkot/laajakaistatukihanke>.

Suomessa on varattu noin 50 m€ elvytysvaroja (RRF) jaettavaksi lain kiinteän laajakaistan rakentamisen tuesta (1262/2020) mukaisesti vuosina 2022–2023. Aikataulu on hyvin haastava, löytyykö harvaan asuttujen alueista kiinnostuneita operaattoreita, jotka olisivat valmiita edes tuella rakentamaan verkkoja. Investoinnit ovat suuria ja tuki kattaa vain osan investoinnista. Lisäksi moni kunta ei ole valmis osallistumaan vaaditulla kuntaosuudella hankkeiden rahoitukseen, jolloin hanke ei voi saada valtiontukea.

Maaseuturahaston 16 m€ elvytysvaroista vuonna 2020 oli kaksi hakukierrosta ja kaikki hankkeet eivät saaneet tukea, koska varat eivät riittäneet. Maaseuturahaston elvytysvarojen tuen ehtona ei lainkaan kuntaosuutta. Pohjois-Karjalassa vain Käsämän ja Jakokosken kyläverkot saivat tuen maaseuturahaston elvytysvaroista.

Uuden ohjelmakauden käynnistyttyä vuonna 2023 maaseuturahastosta on mahdollista hakea tukea kyläverkkohankkeisiin. Ohjelmaan on varattu noin 53 m€ jaettavaksi vuosina 2023–2027 kyläverkkohankkeisiin. Maaseuturahastossa ei tule olemaan pakollista kuntaosuutta, mutta usein maakunnallisesti ELY on tukipäätöksessään edellyttänyt kunnan osallistuvan hankkeen rahoitukseen. Pohjois-Karjalassa tyypillisesti aiemmalla ohjelmakaudella kuntaosuus oli 20 %.

Muut tehdyt toimenpiteet

Maakuntahallitus päätti perustaa vuoden 2022 alusta lähtien erityisasiantuntijan toimen, jossa tehtävänä on mm. laajakaistan ja sähköisten palvelujen edistäminen. Tehtävänä on tarjota myös asiantuntija-apua kunnille ja muille toimijoille, jotka suunnittelevat alueidensa laajakaistainfran kehittämistä.